

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Spoločné oznámenie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Smerom k obnovenému rozvojovému partnerstvu medzi EÚ a Tichomorím“

JOIN(2012) 6 final

(2013/C 76/12)

Spravodajca: **Carmelo CEDRONE**

Európska komisia a vysoká predstaviteľka Európskej únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku sa 21. marca 2012 rozhodli podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Spoločné oznámenie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Smerom k obnovenému rozvojovému partnerstvu medzi EÚ a Tichomorím“

JOIN(2012) 6 final.

Odborná sekcia pre vonkajšie vzťahy poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 19. decembra 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 486. plenárnom zasadnutí 16. a 17. januára 2013 (schôdza zo 17. januára) prijal 139 hlasmi za, pričom 13 členovia hlasovali proti a 14 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) považuje ciele, ktoré si EÚ položila ako základ nového partnerstva medzi EÚ a Tichomorím, za ambiciózne a široko koncipované, avšak spôsoby ich dosiahnutia, zamerané predovšetkým na ochranu životného prostredia a zachovanie biodiverzity v tomto regióne, pokladá za nedostatočne jasné. Súhlasí, že je potrebné v súčinnosti s inými organizáciami čeliť vplyvu klimatických zmien, ktoré prierezovo vplývajú na všetky národné a mnohostranné rozvojové politiky, a to nielen z hľadiska hospodárskeho, ale aj sociálneho. Oblasti problémov spojené s vplyvom klimatických zmien by okrem toho mali byť organickou súčasťou environmentálnych politík tejto oblasti, aby usmerňovali súvisiace správanie a opatrenia.

1.2 EHSV sa však domnieva, že na dosiahnutie tohto cieľa bude potrebné dospieť k integrovaným opatreniam a činnostiam v rámci udržateľného rozvoja v príslušných krajinách s cieľom dosiahnuť maximálnu účinnosť pomoci, synergickým spôsobom využiť všetky opatrenia a aktívne zapojiť aj miestnych aktérov na základe strednodobého a dlhodobého programového prístupu.

1.3 EHSV pokladá za dôležité, že sa v oznámení uznáva, že plné využívanie práv a stabilita demokracie sú podstatné pre hospodársky rozvoj krajiny. Reakcie na situáciu na Fidži, kde pretrvávajú diktátorsky režim, ktorý neprestáva zbavovať vlastných občanov základných práv, sú len náznakové, aj keď by si táto situácia zaslúžila rozhodnejší a zásadovejší postoj zo strany EÚ.

1.4 Definovanie nového rozvojového partnerstva by sa malo využiť ako príležitosť na určenie zásad a podmienok, ktoré by mali byť usmernením EÚ pre všetky krajiny prijímajúce pomoc Spoločenstva, počínajúc plným uplatnením dohody z Cotonou. Okrem toho musí byť vo všetkých krajinách zabezpečené skutočné uplatňovanie demokracie prostredníctvom plného využívania základných a pracovných práv a účasti na demokratickom živote.

1.5 Osobitnú pozornosť je nutné venovať dramatickej a znepokojujúcej situácii žien vo všetkých krajinách tejto oblasti, ktorým sú odopierané tie najzákladnejšie práva. Práva žien a ich ochrana by mali zohrávať dôležitú úlohu vo všetkých otázkach súvisiacich so vzťahmi medzi EÚ a Tichomorím. Vysoká miera rodovo motivovaného násillia a nízka miera zapojenia žien do procesu rozhodovania a ich nízky počet na vysokých pozíciách znepokojuje EHSV a jeho partnerov. Táto problematika by mala zohrávať významnejšiu úlohu v dokumentoch a budúcej činnosti Komisie.

1.6 Podľa EHSV má stále zásadný význam posilnenie sociálnych partnerov a občianskej spoločnosti ako celku v tomto regióne, ako aj v iných regiónoch, na ktoré sa vzťahujú dohody uzatvorené s EÚ. Preto je potrebné podporiť a vykonať vhodné opatrenia, ktoré umožnia dosiahnutie tohto cieľa v praxi. Aj keď si je EHSV vedomý ťažkostí spojených so zemepisným umiestnením, ktoré limitujú aj štruktúrované dvojstranné vzťahy, pokladá za užitočné najmä vytvorenie siete a zmiešaného výboru na územnej a štátnej úrovni, ako aj podľa možnosti na úrovni celej oblasti. Tieto nástroje účasti by mali uľahčiť aktívne zapojenie sociálnych partnerov a občianskej spoločnosti do

všetkých fáz koncipovania, realizácie a monitorovania dohôd. Toto by sa malo stať skutočnou a samozrejmovou zásadou. Žiaduca je priama iniciatíva zameraná na vytvorenie pravej hospodárskej a sociálnej rady tohto regiónu s cieľom posilniť sociálny a občiansky dialóg a zlepšiť vytváranie kapacít všetkých miestnych aktérov poskytnutím špecifických finančných prostriedkov.

1.7 EHSV pokladá za prvoradé koordinovať rôzne opatrenia EÚ prostredníctvom rôznych riaditeľstiev EK zapojených do programov a ESVČ, ako aj účasť WTO v tejto oblasti. Koordinácia má zásadný význam vzhľadom na obmedzenú veľkosť orgánov verejnej správy v príslušných krajinách. Tento prístup môže byť príležitosťou pre rozhodné opatrenia ESVČ v rámci úsilia EÚ posilniť svoju činnosť v oblasti vonkajšej politiky prostredníctvom lepšej koordinácie krajín EÚ.

1.8 Oznámenie Európskej komisie kladie značný dôraz na problematiku klímy. EHSV však konštatuje, hospodársky rozvoj má kľúčový význam že pre riešenie otázky klimatických zmien. Aby sa zabezpečil inkluzívny, udržateľný a integrovaný rast v záujme rozvoja regiónu, je podľa EHSV nutné zaručiť súlad medzi rozvojovými politikami a opatreniami v oblasti ochrany životného prostredia, ako aj v iných odvetviach ako obchod, rybolov, poľnohospodárstvo, bezpečnosť potravín, výskum a podpora ľudských práv a demokracie. Kritériá poskytovania pomoci by sa mali zakladať na presne definovaných a vopred stanovených ukazovateľoch, a to aj pre následné monitorovanie programov a prostredníctvom koordinácie rôznych darcov.

1.9 EHSV súhlasí s tým, že pri zásahoch treba rozlišovať medzi krajinami AKT a zámorskými krajinami a zohľadniť odlišné inštitúcie a úroveň rozvoja jednotlivých krajín s cieľom optimalizovať možnosti integrácie v regióne. Posúdiť treba aj situáciu zámorských území, ktoré dosiahli vyšší stupeň rozvoja než iné krajiny a ktoré už dostávajú prostriedky z európskeho fondu regionálneho rozvoja a bilaterálnu pomoc. Tieto zásahy treba koordinovať s programami určenými pre iné krajiny v tomto regióne. Tieto územia by mohli byť významným oporným bodom, pokiaľ ide o šírenie práv, hodnôt a osvedčených postupov európskych politík zameraných na inkluzívny rast.

1.10 Pokiaľ ide o obchodné dohody, bolo by aj napriek súčasným ťažkostiam vhodné uberať sa k oblastným dohodám a upustiť od dvojstranných dohôd, pri tom by však bolo potrebné vziať do úvahy, že až na odvetvie rybolovu ide z hľadiska príslušného objemu obchodnej výmeny o malé hospodárske subjekty.

1.11 EHSV okrem toho pokladá za vhodné, aby EÚ pozorne sledovala v príslušnej komisii OSN rokovania o námorných právach súvisiacich s KONTINENTÁLNYM ŠELFOM, najmä pokiaľ ide o oblasť, ktorá je predmetom tohto stanoviska.

2. Úvod

2.1 Ako je známe, EÚ uzatvorila rôzne partnerstvá s oblasťou Tichomorí. Toto nové partnerstvo sa týka 15 nezávislých ostrovných krajín ⁽¹⁾, 4 zámorských krajín a území (ZKÚ) ⁽²⁾, Fóra tichomorských ostrovov (PIF), Austrálie a Nového Zélandu, ktorí sú hlavnými členmi fóra a partnermi uznávanými rovnaké zásady. Po stratégii z roku 2006 je cieľom posilniť vlastnú úlohu v tejto oblasti, jednak pretože EÚ je druhým najvýznamnejším darcom po Austrálii, jednak preto, aby sa prispelo k hospodárskemu a sociálnemu rozvoju celého regiónu a aby sa uznala nutnosť zabezpečiť plné dodržiavanie ľudských práv a konsolidáciu demokratických inštitúcií.

2.2 EÚ vychádza z dohody z Cotonou (EÚ – AKT) a týmto oznámením navrhuje zamerať svoju činnosť v Tichomorí ako regiónu na niektoré základné ciele v súlade s vlastným programom zmien ⁽³⁾:

- podpora súladu medzi rozvojovou politikou a opatreniami na ochranu životného prostredia a inými politikami EÚ v oblasti obchodu, životného prostredia, rybolovu a výskumu na jednej strane a podporou uznania a plného využívania ľudských práv a demokracie na strane druhej,
- prispôsobenie a racionalizácia metód poskytovania oficiálnej rozvojovej pomoci EÚ (ODA) a zvýšenie finančnej pomoci určenej na boj proti hrozbe zmeny klímy v tichomorskom regióne s cieľom celkovo zlepšiť prínos, výsledky, vplyv a efektívnosť pomoci,
- podnecovanie k úspechu regionálnej integrácie tichomorských ZKÚ a posilnenie ich schopnosti podporovať hodnoty EÚ a stať sa hybnou silou inkluzívneho a udržateľného rastu v záujme humánneho rozvoja regiónu,
- vypracovanie konštruktívneho programu s krajinami Tichomorí, ktorý by obsahoval oblasti spoločného záujmu v rámci OSN a iných medzinárodných fór,
- spojenie síl s partnermi, ktorí uznávajú spoločné zásady, s cieľom riešiť základné otázky v oblasti ľudských práv a prispieť k upevneniu demokratického procesu v celom regióne.

⁽¹⁾ Cookove ostrovy (bez hlasovacieho práva v OSN), Mikronézske federatívne štáty, Fidži, Kiribati, Maršalove ostrovy, Nauru, Niue (bez hlasovacieho práva v OSN), Palau, Papua-Nová Guinea, Samoa, Šalamúnove ostrovy, Východný Timor, Tonga, Tuvalu a Vanuatu.

⁽²⁾ Francúzska Polynézia, Nová Kaledónia, Pitcairnove ostrovy, Wallisove ostrovy a Futuna.

⁽³⁾ Oznámenie Komisie – „Zvyšovanie vplyvu rozvojovej politiky EÚ: program zmien“, COM(2011) 637, 13. 10. 2011.

EÚ, ktorú miestni partneri uznávajú ako vedúcu silu v boji proti zmenám klímy a ich dôsledkom, hodlá zodpovedným spôsobom upevniť svoje postavenie v tomto regióne.

2.3 Väčšina ostrovných štátov a území však tvorí malú oblasť z hľadiska počtu obyvateľov, ktorá je však veľkou z hľadiska rozlohy a rozmanitosti, čo spôsobuje nemalé problémy z dôvodu špecifickej zemepisnej polohy tohto regiónu a vytvára z neho krehký a zraniteľný celok, ktorý spája nielen morský ekosystém, ale zostáva jedinečnou hodnotou, ktorá si zasluhuje pozornosť a ochranu.

2.4 Tento cieľ nebude ľahké dosiahnuť. Nielen z dôvodov uvedených v oznámení, ale aj kvôli obmedzeniam v oblasti vonkajšej politiky EÚ spôsobených hospodárskou krízou, čo by mohlo mať vplyv aj na novú dohodu z Cotonou po roku 2020. Poloha týchto krajín v blízkosti krajín ako Čína a Japonsko z nich však robí zemepisne strategickú oblasť aj pre EÚ. Z tohto dôvodu by bolo veľmi užitočné väčšmi zapojiť a lepšie využívať ZKÚ na šírenie politiky a právnej kultúry EÚ a plnenie jej programov, čo by bezpochyby prinieslo vzájomné výhody.

3. Pozitívne aspekty

3.1 Pozornosť venovaná vplyvu klimatických zmien a vážnym dôsledkom v celej oblasti tak na stabilitu ekosystému, až po ohrozenie jeho existencie, ako aj riziká stále nevyváženého udržateľného rastu zapojených krajín jednak z výlučne hospodárskeho a rozpočtového, jednak politického a sociálneho hľadiska, čo znásobuje riziká a obmedzujúco pôsobí aj na dosahovanie rozvojových cieľov tisícročia vytýčených Organizáciou spojených národov.

3.2 Pozornosť venovaná nutnosti integrovanej činnosti rôznych medzinárodných aktérov zapojených do tak dvojstrannej, ako aj mnohostrannej pomoci, ktorá je v súčasnosti príliš roztrieštená, čo znemožňuje dosiahnuť jej plnú účinnosť. Optimalizácia prijatých finančných nástrojov a dosahu samotnej pomoci.

3.3 Nutnosť koordinácie s medzinárodnými inštitúciami. Oznámenie Komisie sa v súvislosti s dosahom zmeny klímy odvoláva predovšetkým na OSN.

3.4 Pozornosť venovaná regionálnej spolupráci a nutnosti posilniť (ak nie vytvoriť) odvetvové programy a rozvojové plány podporované regionálnymi organizáciami v záujme integrovaného prístupu k pomoci a jej riadeniu, okrem samotných stratégií rozvoja tejto oblasti.

3.5 Význam dialógu s miestnymi inštitucionálnymi subjektmi pre definovanie programov pomoci a spoločnú zodpovednosť za ich realizáciu.

3.6 Pozornosť venovaná zvýšeniu účinnosti opatrení s dôrazom na potrebu vytvoriť s prijímajúcimi krajinami spoločné mechanizmy na monitorovanie, riadenie a implementáciu týchto opatrení. V tejto súvislosti by bolo potrebných viacej konkrétnych informácií.

3.7 Analýza spôsobov poskytovania pomoci zo strany multilaterálnych a bilaterálnych darcov a vyjadrenie záväzku prispôbiť spôsoby poskytovania pomoci tak, aby riešili problémy, s ktorými zápasia malé správy ostrovných štátov a území Tichomoria. Pozornosť venovaná ťažkostiam prijímajúcich krajín pri začleňovaní pomoci do národných rozvojových programov, ktoré predpokladajú opatrenia zamerané na zlepšenie vytvárania kapacít (capacity building) vnútroštátnych inštitúcií.

3.8 Obavy v súvislosti s porušovaním základných práv na ostrove Fidži, ktoré Komisia hodlá sledovať, avšak bez toho, aby konkrétne odkazovala na prípadne ďalšie podmienky v súvislosti s poskytovaním pomoci.

4. Problematické aspekty

4.1 Oznámenie Komisie nie je jasné hlavne v tom, ako EÚ hodlá skúmať a zlepšovať opatrenia presahujúce krátkodobé ciele, ktoré sú síce významné, avšak nepostačujúce, ak chceme vplyvať na budúcu udržateľnosť tejto oblasti. Ide o špecifický rozsiahly región s vysokým počtom malých a veľmi malých krajín z hľadiska počtu obyvateľov, ktoré však zemepisne zaberajú veľkú plochu. Krajiny, ktoré majú rozdielne prístupy k nutnosti opatrení zameraných na dlhodobý udržateľný rozvoj, rozdielne chápanie týchto opatrení, odlišnú predstavu o pravidlách, ktoré by sa mali uplatniť na vnútroštátnej úrovni a na teritoriálne a medzinárodné vody, ktoré vymedzujú hranice medzi krajinami.

4.2 EHSV sa domnieva, že je potrebný integrovaný a dlhodobý prístup so spoločnou zodpovednosťou všetkých subjektov pôsobiacich v tejto oblasti, či už ide o medzinárodné inštitucionálne subjekty, iné krajiny alebo miestnych aktérov. Návrh Komisie na vytvorenie partnerstva musí brať do úvahy rokovania o revízii nového rozpočtu EÚ, nové priority, ktoré budú stanovené v rozvojových cieľoch tisícročia po roku 2015, ako aj proces, ktorý sa spustí v súvislosti s novými rokovaniaми o dohode z Cotonou.

4.3 V týchto cieľoch by bolo vhodné venovať väčšiu pozornosť integrovanému rozvoju tichomorskej oblasti, rozvojovým politikám a cieľovým oblastiam. Napríklad o poľnohospodárstve a potravinovej bezpečnosti je tu zmienka len v súvislosti s dôsledkami zmeny klímy v tomto regióne. Poľnohospodárstvo je základom životaschopnosti vidieka. Aj keď poľnohospodárstvo slúži predovšetkým pre vlastnú spotrebu (len produkcia cukrovej trstiny a palmového oleja majú pre vývoz určitý význam), je tu problém s hospodárením s prírodnými zdrojmi a udržateľným využívaním pôdy a poľnohospodárstva. Treba konštatovať, že kvôli reforme európskej politiky v oblasti cukru v roku 2006 niektoré zo zapojených krajín stratili svoje preferenčné postavenie, čo spôsobilo stratu pracovných príležitostí.

4.4 Ťažiskom oznámenia sú hlavne nebezpečenstvá zmeny klímy, ktoré sú pre niektoré krajiny a pre ekosystém otázkou prežitia (zvyšovanie hladiny morí, ústup lesov, slané podzemné vody, zvyšovanie teploty morí ...). Komisia preto navrhuje vyčleniť finančné zdroje hlavne pre túto oblasť. Integrované a koherentné programy udržateľného rozvoja a rastu by sa však mali posilniť o jasné záväzky prijímajúcich krajín. Tu by bolo žiadateľné aj zapojenie súkromného sektora, hlavne malých a stredných podnikov.

4.5 EHSV sa domnieva, že je potrebný integrovaný strategický prístup pomoci a že oznámenie je dobrým začiatkom. Súčasná spolupráca medzi jednotlivými riaditeľstvami Komisie, hlavne GR DEVCO, GR pre námorné záležitosti a rybné hospodárstvo, GR pre obchod, GR SANCO, GR pre výskum a Európskou službou pre vonkajšiu činnosť by sa mala podporiť, a aj napriek pokroku v tejto oblasti by sa mala viacej koordinovať⁽⁴⁾, aby sa zvýšil súlad medzi politikami EÚ.

4.6 Predovšetkým sektor rybolovu, ktorý je životne dôležitý pre všetky krajiny Tichomoria, ale aj pre EÚ vzhľadom na významný vývoz smerujúci do jej členských štátov (hlavne tuniaka), by mal mať v rámci opatrení dôležitejšie miesto, pretože je nutné v súčasnosti zachovať udržateľnosť produkcie a ekosystému a pritom zabrániť nadmernému rybolovu, ktorý by mohol ohroziť budúcnosť rybárstva. EHSV hodnotí kladne

⁽⁴⁾ Celková hodnota pomoci v oblasti rozvoja a zmien klímy krajinám Tichomoria a zámorským krajinám a územiám na obdobie rokov 2008 – 2013 predstavuje približne 785 miliónov EUR, z čoho 730 miliónov EUR pochádza z 10. ERF a 56 miliónov EUR z rozpočtu EÚ. Bez národných programov predstavuje regionálna spolupráca EÚ – Tichomorie na roky 2008 – 2013 finančnú pomoc vo výške počiatočných približne 95 miliónov EUR, dodatočne k finančnej pomoci z tematických programov v rámci nástroja financovania rozvojovej spolupráce. Regionálny program EÚ – Tichomorie je zameraný na zväčšenie schopnosti regionálnej hospodárskej integrácie a obchodných kapacít (45 miliónov EUR), podporu občianskej spoločnosti a zväčšenie schopnosti riadenia verejných financií (10 miliónov EUR) a podporu udržateľného hospodárenia s prírodnými zdrojmi (400 miliónov EUR). Komisia okrem toho oznámila, že v dohľadnom čase zavedie tzv. „Pacific Investment Facility“ na posilnenie investícií do hlavných infraštruktúr s cieľom zvýšiť konkurencieschopnosť tohto regiónu na svetových trhoch a oživiť hospodársky rast, znížiť chudobu a financovať nástroje na ochranu životného prostredia a prispôsobeniu sa zmenám klímy.

opatrenie EÚ na boj proti ilegálnemu výlovu prostredníctvom uplatnenia nariadenia EÚ na zabraňovanie nezákonnému, nena hlásenému a neregulovanému rybolovu, na odrádzanie od neho a jeho odstránenie. Komisia na základe tohto nariadenia upozornila dve krajiny v tomto regióne (Vanuatu a Fidži), že je možné, že budú označené za tretie krajiny nespolupracujúce v boji proti nezákonnému, neohlásenému a neregulovanému rybolovu.

4.6.1 EÚ by mala z týchto dôvodov zachovať preferenčné systémy AKT, ako sa udialo nedávno v prípade niektorých krajín oblasti⁽⁵⁾, aj keď EÚ musí brať do úvahy nebezpečenstvo narušenia hospodárskej súťaže s inými subjektmi tohto sektora.

4.6.2 EHSV uznáva objektívne ťažkosti tohto sektora a kladne hodnotí tri dohody (FPA) podpísané s Kiribati, Šalamúnovými ostrovmi a Mikronézskymi federatívnymi štátmi, dúfa však, že so všetkými zúčastnenými krajinami bude možné dospieť ku komplexnej dohode o pravidlách, ktoré sa budú uplatňovať v teritoriálnych a medzinárodných vodách tejto oblasti.

4.7 V rámci koordinácie rôznych opatrení na podporu obchodu, ktorá je v oznámení právom zdôraznená, Komisia neprináša žiaden odkaz na činnosť WTO v tomto regióne, hoci 6 krajín spomedzi ostrovov Tichomoria je členmi tejto organizácie a využíva špecifické programy a úľavy.

4.8 Obchod (WTO): Fidži, Papua-Nová Guinea, Šalamúnove ostrovy, Tonga, Samoa a Vanuatu sú členskými krajinami WTO, ktorá sa prostredníctvom rôznych dohôd o prístupení usiluje o zabezpečenie stabilného obchodného systému integrovaného na regionálnej úrovni s cieľom zúročiť výhody a efektívnejšie využiť zdroje a úspory z rozsahu.

4.8.1 WTO zriadila v roku 2004 v Ženeve zastúpenie tichomorských ostrovov (*Pacific Islands Forum Representative Office*) s cieľom uľahčiť väčšiu integráciu byrokratických systémov a podporiť vytváranie kapacít v oblasti obchodu a multilaterálnych kontaktov, ktoré sú pre tieto malé ekonomiky životne dôležité.

⁽⁵⁾ Pozri NAT/459, *Situácia a výzvy flotily Európskej únie pre lov tuniakov v tropických vodách*, spravodajca SARRÓ IPARRAGUIRRE, Ú. v. EÚ C 48, 15.2.2011, s. 21 – 26.

4.8.2 Javí sa ako veľmi užitočné, aby Európska únia aj na základe obnovennej dohody z Cotonou upevnila úzke a štruktúrované vzťahy s týmto zastupiteľstvom v Ženeve a s WTO. Koordinovaný prístup má zásadný význam, a to najmä preto, že orgány verejnej správy v mnohých z týchto krajín majú obmedzenú veľkosť. Vďaka tomu by bolo možné koordinovať iniciatívy na podporu týchto ekonomík prostredníctvom už rozbehnutých programov technickej pomoci, ktoré ešte nie sú koordinované na multilaterálnej úrovni. Okrem tohto všetkého tu je ešte dlhodobo redukovaný nestabilný hospodársky rast a obrovské rozdiely medzi jednotlivými krajinami – Papua-Nová Guinea a Šalamúnove ostrovy zaznamenali vyššiu mieru rastu vďaka cenám surovín, zatiaľ čo Fidži a Samoa, samy osebe slabé ekonomiky, museli čeliť následkom prírodných katastrof⁽⁶⁾.

4.8.3 Osobitnú pozornosť je okrem toho potrebné venovať rozvoju malých a stredných podnikov, vytváraniu regionálnych asistenčných služieb pre malé a stredné podniky, ktoré by mali byť zriadené na multilaterálnej úrovni a mali by využívať už disponibilné zdroje a programy WTO, FMI a Svetovej banky, aj pokiaľ ide o rozvoj vidieka.

4.9 Oznámenie Európskej komisie správne upozorňuje na sociálne nebezpečenstvá slabého hospodárskeho rozvoja týchto ostrovov, na vysokú mieru migrácie kvalifikovanej pracovnej sily, ktorá nenachádza možnosť zamestnať sa na miestnej úrovni, a na sociálne dôsledky zmeny klímy. Podľa údajov Svetovej banky sú Šalamúnove ostrovy, Vanuatu, Samoa, Kiribati, Východný Timor a Tuvalu zaradené do skupiny krajín najmenej rozvinutých krajín (Least Developed Countries), v ktorých prevláda vysoká miera chudoby. Na ostrove Papua-Nová Guinea, ktorá je najväčšou krajinou z krajín Tichomorí, vyše 40 % obyvateľstva žije pod prahom chudoby. Tieto údaje podmieňujú dosiahnutie rozvojových cieľov tisícročia a vyžadujú si koordinované opatrenia na medzinárodnej úrovni. V oznámení sa však nehovorí o práci početných agentúr OSN na podporu hospodárskeho a sociálneho rozvoja.

4.9.1 Rôzne programy agentúr OSN sú nevyhnutné a Komisia by ich mala podporovať, pretože pomáhajú vytvárať potrebné povedomie a kapacity (*capacity building*) na prijímanie a znásobovanie pomoci rôznych poskytovateľov pomoci, vrátane EÚ. Okrem toho vyžadujú, aby národné inštitúcie a sociálni a občianski partneri preberali väčšiu zodpovednosť, a podporujú vytváranie participatívnych demokratických inštitúcií.

5. Práva, demokracia, slobody združovania sa v odboroch, situácia na ostrove Fidži

5.1 Podľa medzinárodných finančných inštitúcií patria tichomorské ostrovy medzi najviac znevýhodnené na svete, pretože

sú izolované, malo obývané, majú vysokú mieru migrácie, nízku úroveň vzdelania a odbornej prípravy, obrovský deficit špecifických zručností v oblasti obchodu a medzinárodných hospodárskych činností.

5.1.1 Predovšetkým podmienky pre mladých ľudí sú veľmi problematické, čo spôsobujú rôzne činitele ako napríklad zeme-pisná izolácia, hranice hospodárskeho rozvoja (malé ekonomiky, ktoré sú navzájom málo integrované a obmedzené vnútorné trhy), demografická dynamika s rýchlym nárastom mladej pracovnej sily⁽⁷⁾. Austrália spustila pomocný program pre sezónnu prácu pracovníkov z najviac znevýhodnených krajín Tichomorí. Ide o opatrenie s rovnakým zameraním, ktoré by sa malo podporiť a nasmerovať aj na iné krajiny tejto oblasti.

5.1.2 Dramatická a znepokojujúca je situácia žien vzhľadom na rozsah vykorisťovania a celkového úpadku a mimoriadne malý pokrok pri hľadaní účinných riešení. Ženy sú stále výrazne diskriminované, pretože nemajú prakticky žiadnu účasť na riadnom trhu práce a na politickom živote a pretože tu je rozšírené porušovanie základných práv v podobe násilných činov, ktoré sú stále prítomné a bežné vo všetkých týchto krajinách. Nejde tu len o otázku kultúry, ale aj o vytvorenie príležitosti na prácu, integráciu a účasť. V oznámení by mal byť výslovný odkaz na akčný plán EÚ o rodovej rovnosti a posilnení postavenia žien v rozvojovej spolupráci (2010 – 2015), ktorý okrem iného požaduje používanie presných ukazovateľov na stanovenie podielu žien v rámci národných inštitúcií.

5.2 Rešpektovanie ľudských práv a demokracie predstavujú nevyhnutné podmienky pre politiku EÚ v oblasti pomoci a spolupráce. K nim patria práva združovať sa v odborových zväzoch uznané na medzinárodnej úrovni na základe ôsmich základných dohôd Medzinárodnej organizácie práce.

5.3 Aj dohoda z Cotonou uznáva základný význam rešpektovania ľudských práv a demokratických inštitúcií pre vytvorenie stabilného a prosperujúceho hospodárstva. V oznámení, ktorého predmetom je síce regionálna stratégia, sa však žiaľ nevenuje dostatočná pozornosť otázke závažného porušovania ľudských práv, ku ktorému dochádza v súčasnosti na **Fidži, druhom najväčšom ostrove regiónu z hľadiska rozlohy a počtu obyvateľov.**

⁽⁶⁾ IMF: Regional Economic Outlook, Asia and the Pacific, Navigating an Uncertain Global Environment while building inclusive Growth (október 2011).

⁽⁷⁾ Na ostrove Samoa zo 4 000 mladých uchádzačov nájde prácu len 500, na ostrove Vanuatu je tento pomer 700 z 3 500, na Fidži predstavuje nezamestnanosť mladých ľudí približne 46 %. Pozri aj UNICEF: Investing in Youth Policy, UN Asia-Pacific Interagency Group on Youth (2011).

5.4 Situácia na Fidži je naozaj neprijateľná. Vláda, ktorú od štátneho prevratu v roku 2006 riadi vojenská junta, spustila v roku 2011 agresívnu kampaň s cieľom rozložiť odborové hnutie a zbaviť pracovníkov ostrova Fidži základných práv, pričom porušuje dohovory 87 a 98 Medzinárodnej organizácie práce, ktoré táto vláda ratifikovala. Zrušenie slobody prejavu, združovania a zhromažďovania, mučenie a zlé zaobchádzanie, násilie voči ženám a deťom, zrušenie najzákladnejších práv pracovníkov robí z nej pre EÚ príznačný prípad, ktorý už nemožno ďalej tolerovať. EHSV aj napriek tomu, že bol uplatnený článok 96 dohody z Cotonou, pokladá v prípade Fidži za potrebné rozhodnejšie zakročiť aj vzhľadom na voľby v roku 2014 a prípravu novej ústavy.

5.5 O situácii na Fidži sa opäť diskutovalo na zasadnutí správnej rady MOP v novembri 2012 aj v súvislosti s nedávnym rozhodnutím vlády ostrova Fidži odmietnuť delegáciu MOP vyslanú na základe mandátu správnej rady⁽⁸⁾. EÚ musí k tejto otázke pristupovať v súlade s členskými štátmi, ktoré na pôde Medzinárodnej organizácie práce tiež odsúdili tieto pomery.

5.6 Podmienky pre fungovanie občianskej spoločnosti sú v tomto prípade ťažké, prakticky nie sú žiadne. Dokonca aj tie najzákladnejšie práva občianskej spoločnosti sú otvorene porušované v rozpore s akoukoľvek zásadou demokracie a EHSV tu nemôže akceptovať žiadne vyčkávanie. EHSV musí tento svoj postoj prezentovať v iných inštitúciách EÚ a tomu zodpovedajúc konať⁽⁹⁾.

5.7 Potrebné je rozhodnejšie zakročiť, a to buď priamo alebo na bilaterálnej úrovni pri určovaní podmienok potrebných na poskytnutie pomoci EÚ, kde musí byť jasné, že v oblasti práv zaujíma EÚ postoj, ktorý je spoločný pre členské štáty a je v súlade so zásadami, na ktorých je založená EÚ, zásadami, o ktorých nemožno diskutovať.

6. Úloha sociálnych partnerov a občianskej spoločnosti

6.1 Podľa EHSV je zapojenie organizovanej občianskej spoločnosti základom, na ktorom možno budovať rôzne formy partnerstiev na dosiahnutie cieľov hospodárskej a sociálnej súdržnosti. Ešte významnejšia je jej úloha v oblasti boja za ľudské práva a demokraciu, ktorých rešpektovanie je podmienkou využívania politiky EÚ v oblasti pomoci a spolupráce.

⁽⁸⁾ Tlačová správa Press Release Fiji Trade Union Congress z 19. septembra 2012 a ďalšie dokumenty MOP vo fáze prípravy.

⁽⁹⁾ Pozri list Rady.

6.2 Účast' organizovanej občianskej spoločnosti je prioritným cieľom aj v tejto oblasti, a to aj napriek minimálne dvom objektívnym obmedzeniam. Prvé predstavuje výnimočné zeme-pisné usporiadanie, zraniteľnosť ostrovov a rozptýlenie obyvateľstva, čo veľmi sťažuje uplatňovanie týchto práv. Druhé sa týka výkonu demokracie a aktívnej účasti organizovanej občianskej spoločnosti na živote inštitúcií.

6.3 EHSV však žiada, aby sa urobilo maximum pre zapojenie zástupcov miestnych spoločenstiev do koncipovania, realizácie a monitorovania projektov EÚ, hlavne projektov spojených s ochranou životného prostredia, so sociálnym a občianskym dialógom, rozvojom a ochranou práv a demokracie.

6.4 EHSV žiada, aby sa v čo najkratšom čase vytvorilo partnerstvo EÚ – Tichomorie, ktorého súčasťou by bola organizovaná občianska spoločnosť, s cieľom účinnejšie čeliť problémom tejto oblasti⁽¹⁰⁾, a aby sa zriadil príslušný výbor na monitorovanie programov ako základný prvok účasti.

7. Odporúčané opatrenia v oznámení: pripomienky

7.1 S opatreniami, ktoré odporúča EÚ (bod 5), kde je prioritou oblasti Tichomoria nebezpečenstvo zmeny klímy, možno súhlasiť len čiastočne, pretože v nich chýba integrovaný prístup k udržateľnému rozvoju oblasti.

7.2 Je potrebné podporiť a usilovať sa o lepšie koordinovaný prístup medzi Európskou službou pre vonkajšiu činnosť a jednotlivými generálnymi riaditeľstvami Komisie s cieľom vytvoriť koherentné a strategické programy, ktoré by nasmerovali dostupné finančné prostriedky na ochranu životného prostredia a rybolov, ale tiež na integrované programy udržateľného rozvoj a rozvoja vidieka.

7.3 EHSV súhlasí s tým, že je nutné posilniť dialóg s inštitúciami na miestnej úrovni, ale je tiež potrebné zabezpečiť systematickejšie zapájanie občianskej spoločnosti a vytvoriť stály okrúhly stôl na vyhodnocovanie pomoci a analýzu jej dosahu.

⁽¹⁰⁾ Stanovisko EHSV na tému „Úloha občianskej spoločnosti v rámci viacs-trannej obchodnej dohody medzi EÚ, Kolumbiou a Peru“, Ú. v. EÚ C 299, 4.10.2012, s. 39–44.

7.4 EHSV pokladá za potrebné, aby sa aj naďalej usporadúvali stretnutia medzi všetkými poskytovateľmi pomoci a krajinami, ktoré sú príjemcami tejto pomoci, s cieľom zabezpečiť koordináciu programov, na ktorú Komisia kladie dôraz. Nasmerovanie pomoci a vyhodnocovanie jej účinnosti má stále zásadný význam. Okrem preventívnych opatrení v oblasti informovania a odbornej prípravy je v tejto súvislosti dôležité monitorovanie prostredníctvom zmiešaného výboru, v ktorom budú zastúpení sociálni partneri a občianska spoločnosť.

7.5 Ako už bolo povedané, bude potrebné sprísniť hodnotenia zamerané na rešpektovanie základných ľudských práv, neprijateľnú situáciu žien v regióne, obmedzené pracovné príležitosti pre mladých ľudí, úlohu občianskej spoločnosti vo všetkých krajinách a najmä osobitnú situáciu na ostrove Fidži.

V Bruseli 17. januára 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON
